

Omgevingsdienst
Veluwe IJssel

*Onderzoek rubbergranulaat
kunstgrasvelden en bodemkwaliteit in
de gemeente Apeldoorn*

Colofon

Datum 10 januari 2019

Inlichtingen bij: Jeroen Vermeij
Auteur Janneke van der Schaal
Tweede lezer Ingrid Riegman

Telefoonnummer 055 580 1705

Emailadres info@ovii.nl

Adresgegevens

Omgevingsdienst Veluwe IJssel
Postbus 971
7301 BE Apeldoorn

Inhoud

Samenvatting	5
Hoofdstuk 1 - Inleiding	7
Hoofdstuk 2 – Rubbergranulaat	8
Wat is rubbergranulaat?	8
Waar wordt rubbergranulaat toegepast?	8
Gezondheidsrisico's	8
Milieueffecten	8
Hoofdstuk 3 - Situatie Apeldoorn	10
Uitgevoerde locatiebezoeken	10
Waterschap Vallei en Veluwe	11
Hoofdstuk 4 – Landelijke onderzoeken.....	12
Reactie staatsecretaris	13
Landelijk onderzoek vertaald naar de Apeldoornse Situatie	14
Hoofdstuk 5 Landelijke ontwikkelingen	15
Hoofdstuk 6 Conclusies	16
Bijlage 1 – Foto's locatiebezoeken	17

Samenvatting

Het college van B&W heeft de Omgevingsdienst Veluwe IJssel opdracht gegeven onderzoek uit te voeren naar het milieueffect van rubbergranulaat korrels bij kunstgrasvelden in de gemeente Apeldoorn. Dit verzoek is gedaan na raadsvragen door de raadsfracties van Groen Links en 50Plus in reactie op een uitzending van Zembla en artikelen in de Volkskrant en de Stentor over de landelijke onderzoeken van het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer).

De Omgevingsdienst Veluwe IJssel heeft onderzoek uitgevoerd door middel van een inventarisatie van bestaande kunststofgrasvelden, literatuurstudie, locatiebezoeken van enkele kunstgrasvelden en het raadplegen van overheden, belangenverenigingen en koepelorganisaties.

Uit de inventarisatie naar bestaande kunststofgrasvelden blijkt dat in de gemeente Apeldoorn 19 kunstgrasvelden met rubbergranulaat aanwezig zijn. Er zijn op dit moment geen aanvragen voor nieuwe kunstgrasvelden, waarbij rubbergranulaat zal worden toegepast, bij de gemeente Apeldoorn bekend. In 2020 zal de toplaag van het eerstvolgende bestaande veld in Apeldoorn vervangen worden tijdens regulier onderhoud.

Uit de literatuurstudie komt naar voren dat voor de sporters een praktisch verwaarloosbaar risico voor de gezondheid bestaat als ze op kunststofgrasvelden ingestrooid met rubbergranulaat spelen. Ten aanzien van het gebruik van rubbergranulaat blijkt dat het op termijn schadelijk kan zijn voor het milieu in de directe omgeving van het veld. In de bermgrond komen verhoogde gehalten aan zink, kobalt, minerale olie en PAK voor. Met de leeftijd van een veld neemt de invloed van het rubbergranulaat op het milieu toe. Het gaat om risico's voor het ecosysteem in de bermgrond en de waterbodem. In slootwater is geen effect aangetoond.

Er is geen noodzaak om direct bodemonderzoek uit te voeren.

Op dit moment zijn er geen richtlijnen hoe om te gaan met bestaande, nieuw aan te leggen velden en verwerking van velden die vervangen moeten worden.

Landelijk werkt de VSG (Vereniging Sport en Gemeenten) aan richtlijnen voor rubbergranulaatkorrels op kunststofgrasvelden. Zij verwacht in het eerste halfjaar van 2019 richtlijnen en voorzorgsmaatregelen voor gemeenten te kunnen verspreiden aan alle gemeenten. Hierin zullen de effecten op de gezondheid en het milieu aan bod komen alsmede de richtlijnen voor de bestaande velden, de nieuw aan te leggen velden en de verwerking van velden die vervangen moeten worden.

Op basis van het onderzoek adviseren wij het college van B&W het volgende:

- de resultaten van het RIVM en STOWA te gebruiken als eerste indicatie voor de situatie in Apeldoorn. Hieruit komt naar voren dat er ook in Apeldoorn milieueffecten te verwachten zijn. Op grond van de resultaten is er echter geen reden voor ongerustheid en is er geen noodzaak tot het uitvoeren van bodemonderzoek om humane risico's te bepalen
- de landelijke richtlijnen te hanteren die op dit moment worden opgesteld door de VSG

- de sportverenigingen te informeren over de resultaten van het onderzoek van de OVIJ en te adviseren de rubbergranulaatkorrels zo min mogelijk te verspreiden in de bermen en sloten.

Hoofdstuk 1 - Inleiding

Het college van B&W heeft de Omgevingsdienst Veluwe IJssel in augustus 2018 opdracht gegeven onderzoek uit te voeren naar het effect van rubbergranulaat korrels bij kunstgrasvelden op het milieu in de gemeente Apeldoorn. Aanleiding vormde raadsvragen door de raadsfracties van Groen Links en 50 plus naar aanleiding van de uitzending van Zembla¹ en de rapporten² door het RIVM en STOWA en de daaropvolgende artikelen in de Volkskrant³ en de Stentor⁴ over dit onderwerp.

De specifieke vragen luiden:

1. GroenLinks: Hoe gaat het college om met de conclusie uit het rapport van het RIVM ten aanzien van de kunstgrasvelden in de gemeente Apeldoorn?
2. 50Plus: Is het college van plan om onderzoek te laten verrichten naar hoe het in Apeldoorn gesteld is met de bodem- en waterbodemkwaliteit onder en om de sportvelden waar gebruik wordt gemaakt van kunstgras met rubbergranulaat, of neemt men de uitkomsten van het rapport van de RIVM en de bevindingen van de STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer) over?
3. 50Plus: Hoe worden verdere aanvragen voor kunstgrasvelden met rubbergranulaat vanaf heden behandeld?

Om de vragen te kunnen beantwoorden is gekozen voor de volgende werkwijze. Eerst is gekeken wat rubbergranulaat is. Daarna is geïnventariseerd hoeveel kunststofgrasvelden in de gemeente Apeldoorn aanwezig zijn, wat de leeftijd is, of er nieuwe aanvragen zijn en of op korte termijn sprake is van vervanging. Vervolgens zijn de onderzoeken van het RIVM en STOWA beoordeeld en is de situatie in Apeldoorn getoetst aan de resultaten van de onderzoeken, met als resultaat een voorstel voor aanpak van kunstgrasvelden in de gemeente Apeldoorn. De resultaten van het onderzoek zijn uitgewerkt in deze rapportage.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op wat rubbergranulaat is, waar dit voorkomt, welke gegevens bekend zijn en zal kort ingegaan worden op de gezondheidsrisico's van menselijk contact met de korrels. Hoofdstuk 3 geeft de locaties met kunstgrasvelden weer en beschrijft de huidige situatie van rubbergranulaat op deze velden in Apeldoorn. In hoofdstuk 4 worden de rapporten van het RIVM en STOWA nader toegelicht, beoordeeld en is de Apeldoornse situatie getoetst. Hoofdstuk 5 werpt een blik op de toekomst door de landelijke ontwikkelingen te schetsen. Welke stappen worden al gezet, wat en wanneer moet de gemeente Apeldoorn in actie komen. In hoofdstuk 6 zijn conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan voor de toekomst.

1) BNNVARA - Zembla, 11 oktober 2017, "Tot op de bodem"

2) Verkenning milieueffecten rubbergranulaat bij kunstgrasvelden, rapportnummer 2018-0072, 26-6-2018 incl erratum 17-07-2018, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Verkenning milieueffecten voor het aquatisch ecosysteem – Rubbergranulaat op kunstgrasvelden, rapportnummer 2018-37, juni 2018, Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA)

3) Volkskrant, 3 juli 2018, "RIVM: Rubberkorrels schadelijk voor milieu in de directe omgeving van de velden"

4) de Stentor, 3 juli 2018, "Rubberkorrels op kunstgras belasten milieu"

Hoofdstuk 2 – Rubbergranulaat

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het product rubbergranulaat en waarom het mogelijk tot (milieuhygiënische) risico's kan leiden.

Wat is rubbergranulaat?

Rubbergranulaat is rubber wat is fijngemalen tot korrels. Het wordt vaak gemaakt van oude rubberproducten zoals gerecyclede autobanden (SBR rubber). De korrels kunnen ook van nieuw synthetisch materiaal worden gemaakt. Dit onderzoek richt zich op het rubbergranulaat van SBR rubber.

Uit het onderzoek van het RIVM blijkt dat in rubbergranulaat heel veel verschillende stoffen zitten, zoals polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's), metalen, weekmakers (ftalaten) en bisfenol A (BPA Bisphenol A).

Waar wordt rubbergranulaat toegepast?

Op kunstgrasvelden wordt gebruik gemaakt van instrooimateriaal. Dit zorgt ervoor dat het kunstgrasveld dezelfde eigenschappen krijgt als een gewoon grasveld, zodat de bal niet te snel rolt en niet te hoog stuitert. Daarnaast wordt het kunstgras beter geschikt voor slidings. Het meest voorkomende instrooimateriaal is SBR rubbergranulaat. Men kan zien of er rubbergranulaat op het veld ligt doordat tussen de grassprietten duidelijk zwarte of gekleurde korrels te zien zijn. Met het blote oog is niet waar te nemen welk type rubber gebruikt is.

De velden worden meestal gebruikt om op te voetballen, te korfballen of te rugbyen. Op hockeyvelden van kunstgras wordt meestal zand of water gebruikt.

Gezondheidsrisico's

Uit het onderzoek 'Beoordeling gezondheidsrisico's door sporten op kunstgrasvelden met rubbergranulaat (2016)' uitgevoerd door het RIVM, blijkt dat verschillende stoffen, zoals PAK's, metalen en ftalaten in zeer lage hoeveelheden uit de korrels vrij komen. Sporters kunnen hieraan worden blootgesteld bij huidcontact, door inslikken of door inademen van rubberstof. Uit het onderzoek van het RIVM in 2016 blijkt dat het risico voor de gezondheid van sporten op kunstvelden die zijn ingestrooid met rubbergranulaat, praktisch verwaarloosbaar is. Dat betekent dat het verantwoord is om op deze velden te sporten. In rubbergranulaat zitten heel veel verschillende stoffen, maar de stoffen komen in zeer lage hoeveelheden uit de korrels vrij. Dat komt doordat de stoffen min of meer in het granulaat zijn 'opgesloten'. Hierdoor is het schadelijke effect op de gezondheid praktisch verwaarloosbaar.

Milieueffecten

Het verkennende milieuonderzoek uit 2017/2018 toont aan dat het gebruik van rubbergranulaat schadelijk kan zijn voor het milieu in de directe omgeving van het veld. Het gaat om risico's voor het ecosysteem in de bermgrond en de waterbodem. De milieubelasting ontstaat doordat rubbergranulaatkorrels worden meegesleept door sporters of publiek en zo op de zogenaamde 'bermgrond' naast de velden terecht komen. Ook bij aanleg en onderhoud van de velden, zoals bij het gebruik

van bladblazers, kunnen korrels in de berm belanden. Dit is niet gevaarlijk voor de gezondheid van sporters die op de velden spelen of voor toeschouwers langs de kant.

Naast de verspreiding van de korrels lekken er stoffen uit het rubbergranulaat weg, die via drainagepijpen in sloten terechtkomen. Daar verzamelen de stoffen zich in de bagger op de bodem van de sloten. De milieubelasting van een veld is onder meer afhankelijk van de leeftijd van een veld en de aard van de sporttechnische onderlaag. De milieubelasting hangt ook af van of er maatregelen zijn getroffen om de verspreiding van korrels te verminderen.

Conclusie

In Nederland wordt rubbergranulaat toegepast als instrooi materiaal op kunststofgrasvelden. Het meest gebruikt zijn korrels afkomstig van gerecyclede autobanden (SRB). In het rubbergranulaat zitten veel verschillende stoffen zoals polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's), metalen, weekmakers (ftalaten) en bisfenol A (BPA Bisphenol A). Voor de sporters leidt het gebruik niet tot gezondheidsrisico's. Wel kunnen de korrels worden meegesleept door sporters en publiek in bermen en sloten. Ze kunnen dan de grond, het oppervlakte water en de bagger op de bodem van de sloten verontreinigen.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de kunstgrasvelden die in Apeldoorn aanwezig zijn.

Hoofdstuk 3 - Situatie Apeldoorn

In Apeldoorn zijn bij 12 sportclubs 19 kunstgrasvelden met SBR-rubbergranulaat aangelegd, zie tabel 1. De aanleg van de velden is mogelijk gemaakt door een financiële regeling die is getroffen tussen de clubs en de gemeente Apeldoorn. De aanleg van deze velden is niet bouwvergunningsplichtig.

Club	Adres		Aantal velden	Aanlegdatum
AGOVV	Laan van Spitsbergen 2	Apeldoorn	0,5	2010
Albatros	Brouwersmolenweg 440	Ugchelen	1	2009
Apeldoornse Boys	Dubbelbeek 60	Apeldoorn	1	2005
Beekbergen	Veldhofweg 31	Beekbergen	1	2009
CSV Apeldoorn	Sportpark Orderbos 13	Apeldoorn	2	2010
CSV Apeldoorn	Sportpark Orderbos 13	Apeldoorn	1	2015
Groen Wit	Landdrostlaan 202	Apeldoorn	1	2015
Groen Wit	Landdrostlaan 202	Apeldoorn	2	2010
Robur et Velocitas	Anklaarseweg 330	Apeldoorn	1,5	2008
Robur et Velocitas	Anklaarseweg 330	Apeldoorn	1	2015
SC Klarenbeek	Bosweg 14	Klarenbeek	1	2011
V.V. Loenermark	Lonapark 5	Loenen	1	2014
Victoria Boys	Berghuizerweg 153	Apeldoorn	1	2009
W.W.N.A.	Wieselsedwardsweg 28	Wenum-Wiesel	1	2014
WSV	De Voorwaarts 450	Apeldoorn	1	2013
WSV	De Voorwaarts 450	Apeldoorn	2	2004

Tabel 1: Kunstgrasvelden met rubbergranulaat in Apeldoorn [Bron: gemeente Apeldoorn - afdeling Jeugd, Zorg & Welzijn, onderdeel Sport]

Uitgevoerde locatiebezoeken

Vijf van de twaalf sportclubs in Apeldoorn zijn in november 2018 bezocht en daarbij is specifiek gekeken naar de aanwezigheid van rubbergranulaatkorrels in de berm en de aanwezigheid van maatregelen om de verspreiding van de rubbergranulaatkorrels te beperken. Aangenomen wordt dat deze steekproef een representatief beeld geeft van de situatie op alle velden in de gemeente Apeldoorn. Foto's van deze locatiebezoeken zijn opgenomen in bijlage 1.

In de meeste bermen langs de velden waren rubbergranulaatkorrels te zien. Op bijna alle velden is er een open verbinding tussen het veld en de bermen, zoals een hek waar onderdoor of tussendoor korrels verspreid kunnen worden tijdens het sporten of bij onderhoudswerkzaamheden zoals werken met bladblazers.

Bij een van de velden is een schoenborstelplaats te zien. Mits regelmatig gereinigd, kan dit een van de maatregelen zijn om verspreiding via spelers te voorkomen.

Tijdens de bezoeken in november is geen natte sloot aangetroffen, enkel droge greppels. Opgemerkt moet worden dat veel sloten droog stonden in verband met een langdurige droge periode gevolgd op een hele droge zomer. In de greppels zijn wel korrels aangetroffen.

Waterschap Vallei en Veluwe

De gemeente Apeldoorn bevindt zich in de regio van het waterschap Vallei en Veluwe. Het waterschap heeft aangegeven dat ze de onderzoeken van het RIVM en STOWA hebben bestudeerd. Zij hebben geen zicht op de samenstelling van de sportvelden. Het water van een eventuele aanwezige drainage wordt niet afgewaterd op een A-watergang waarvoor een meldingsplicht voor lozing bestaat maar op een kleinere B- of C-watergang. Het waterschap heeft geen beeld van deze eventuele lozingen. Het waterschap heeft geen aanleiding gezien om aanvullend onderzoek uit te voeren naar aanleiding van de rapporten van het RIVM en STOWA.

Conclusie

In Apeldoorn bevinden zich 19 kunstgrasvelden bij 12 sportclubs waar SBR-rubbergranulaat is gebruikt als instrooimiddel. Naar verwachting zijn op alle velden effecten van rubbergranulaat aanwezig in de bermen en het drainagewater dat van de velden komt. In hoofdstuk 4 zullen deze effecten nader worden toegelicht.

Hoofdstuk 4 – Landelijke onderzoeken

Op 3 juli 2018 heeft de staatsecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, Mevrouw S. van Veldhoven – Van der Meer met een brief de Tweede Kamer geïnformeerd over het RIVM-briefrapport 2018-0072 'Verkenning milieueffecten rubbergranulaat bij kunstgrasvelden' en het rapport van STOWA 2018-37 'Rubbergranulaat op kunstgrasvelden (verkenning milieueffecten voor het aquatisch ecosysteem)'. Het RIVM en STOWA hebben een verkennend onderzoek gedaan naar de milieueffecten bij het gebruik van rubbergranulaat op kunstgrasvelden.

De Omgevingsdienst Veluwe IJssel heeft beide rapporten bestudeerd, en beoordeelt beiden als gedegen uitgevoerd onderzoek en dus worden de conclusies uit deze rapporten overgenomen.

Het RIVM heeft op tien verschillende sportcomplexen, de kunstgrasvelden vergeleken met natuurlijke grasvelden op hetzelfde complex. Het STOWA onderzoek heeft daarna op dezelfde complexen het drainagewater en het slootwater bij de kunstgrasvelden onderzocht. Voor het RIVM onderzoek is gekozen om velden met een "worst-case" situatie te onderzoeken. De selectiecriteria van de velden in het onderzoek van het RIVM waren:

- Ouderdom, alleen velden aangelegd voor 2010;
- Velden in de nabijheid van een sloot;
- Velden voorzien van een drainagesysteem.

De kunstgrasvelden die onderzocht zijn, zijn gelegen op diverse natuurlijke ondergronden en hebben diverse sporttechnische steunlagen.

Uit de onderzoeken blijkt dat kunstgrasvelden, die ingestrooid zijn met SBR-rubbergranulaat, het milieu in de direct omgeving belasten. De milieubelasting van een veld is voor een groot deel afhankelijk van de leeftijd van een veld. De milieubelasting hangt ook af van de sporttechnische steunlaag en of er maatregelen zijn getroffen om de verspreiding van korrels te verminderen.

De onderzochte velden zijn tussen de 10 en 28 jaar geleden aangelegd. In de bermgrond van 9 van de 10 velden is een effect van het rubbergranulaat gemeten. De algemene conclusie is dat op alle velden vroeg of laat een doorbraak van zink en kobalt uit rubbergranulaat naar bermgrond en het drainagewater zal optreden.

Het RIVM en STOWA geven aan dat het gebruik van rubbergranulaat op kunstgrasvelden schadelijk kan zijn voor de bodem- en waterkwaliteit in de directe omgeving van de velden. Er zijn geen risico's voor spelende kinderen en huisdieren. De geschiktheid van het slootwater voor het besproeien van moestuinen wordt niet nadelig beïnvloed door de aanwezigheid van een kunstgrasveld.

Uit de onderzoeken blijkt dat op diverse locaties de concentraties zink, kobalt en minerale olie bij kunstgrasvelden de normen overschrijden, terwijl dat bij sportvelden met natuurlijk gras niet aan de orde is. De normen worden gebruikt voor die stoffen in grond en bagger als die grond of bagger zou worden toegepast op grond van het Besluit bodemkwaliteit.

De bermgrond is getoetst aan de norm "Maximale waarde-klasse Wonen" en "Maximale waarde-klasse Industrie" uit het Besluit Bodemkwaliteit. De waterbodems zijn getoetst aan de normen voor verspreiding op het aangrenzende perceel, klasse

A en klasse B. Sloopwatermonsters zijn getoetst aan de jaargemiddelde KRW milieukwaliteitsnorm (JG-MKN) en de maximale KRW milieukwaliteitsnorm (MAC-MKN). Het milieu is vooral gevoelig voor hoge concentraties zink; voor de mens vormt zink geen gezondheidsrisico.

De milieubelasting ontstaat doordat rubbergranulaatkorrels worden meegesleept door mensen of bijvoorbeeld door het gebruik van bladblazers. Hierdoor kunnen rubbergranulaatkorrels tot enkele meters naast het veld op de bermgrond terecht komen. Daarnaast lekken stoffen weg uit rubbergranulaat, en mogelijk uit de onderlaag van het veld, naar het drainagewater (regenwater dat via de sportvelden in de bodem terecht komt en van daaruit via buizen wordt afgevoerd naar een sloot). In het sloopwater worden de concentraties van deze stoffen zodanig verdund dat ze geen schade veroorzaken.

Wel binden de meeste stoffen zich vervolgens aan deeltjes die neerslaan als bagger op de slootbodem, waarin door STOWA effecten zijn gemeten. Het RIVM beveelt aan om verspreiding van rubberkorrels naar de bermgrond te voorkomen, en om de uitstoot van stoffen via het drainagewater te beperken.

Reactie staatssecretaris

De staatssecretaris van infrastructuur en waterstaat heeft op 3 juli 2018 de onderzoeken van het RIVM en STOWA aangeboden aan de Tweede Kamer met een begeleidende brief. In deze brief is onder meer de volgende tekst opgenomen:

"Op grond van deze verkennende onderzoeken concludeer ik dat er mogelijk milieueffecten zijn vanwege de toepassing van rubbergranulaat op kunstgrasvelden. De milieueffecten leiden vanwege de aard en omvang niet tot onaanvaardbare risico's voor mensen of huisdieren. Ik deel echter de zorg over deze milieueffecten die is geformuleerd door het RIVM en STOWA en die eerder door leden van uw Kamer is geuit. De effecten van de hoge zinkconcentraties in het drainagewater van de kunstgrasvelden en in de ontvangende waterbodems in de omliggende sloten dienen te worden beperkt. In vervolg op de door STOWA geuite zorg over de bovengenoemde processen en mogelijke effecten bij velden die al langer in gebruik zijn, zal ik met de betrokken organisaties bekijken of nader onderzoek noodzakelijk is. In vervolg op deze onderzoeken wil ik in de komende maanden met de bevoegde overheden en andere betrokken organisaties nagaan hoe de milieueffecten zijn te voorkomen of ten minste zijn te verkleinen. Mede ter uitvoering van de motie Van Eijs/Kröger² ben ik in overleg met de bandensector en het RIVM om in kaart te brengen hoe milieubelastende stoffen in de toekomst zoveel mogelijk kunnen worden geweerd uit het ontwerp van banden om schoon hergebruik van materialen te bereiken. Ik onderschrijf het advies van het RIVM gericht aan de eigenaar/gebruiker om te voorkomen dat de rubberkorrels zich buiten het veld verspreiden. Het bevoegd gezag kan binnen de bestaande wettelijke kaders de eigenaar van het kunstgrasveld aanspreken om de risico's voor de omgeving te beperken en de bodem- en waterverontreiniging op een geëigend moment aan te pakken. In het bovengenoemde overleg zal ik dit aan de orde stellen. Ik zal de leden van uw Kamer in het najaar schriftelijk informeren over de resultaten van de vervolgacties."

Landelijk onderzoek vertaald naar de Apeldoornse Situatie

Het door het RIVM en STOWA onderzochte veld in Raalte, aangelegd op een hogere zandgrond en het veld in Tiel, aangelegd op een natuurlijke ondergrond met rivierklei lijken het meest representatief voor de Apeldoornse velden. Deze velden zijn respectievelijk in 2009 en 2003 aangelegd. In Raalte is het veld aangelegd op een steunlaag van Granulight (handelsnaam voor een product dat bestaat uit E-bodemas, ook wel ketelzand genaamd) en in Tiel is het veld aangelegd op een steunlaag bestaande uit een mengsel van lavasteen en SBR-rubbergranulaat.

Het type steunlaag en de eventuele aanwezigheid van drainagesystemen is op dit moment van de Apeldoornse velden niet bekend. De natuurlijke ondergrond en de aanlegdatum van de velden in Raalte en Tiel komen het meest overeen met de situatie zoals deze op Apeldoornse velden is.

Op de velden in Raalte en Tiel is invloed van de rubbergranulaatkorrels wel in de bermgrond aangetoond, niet in het drainagewater, het slootwater, de waterbodem of het grondwater.

Conclusie

De landelijke onderzoeken van het RIVM en het STOWA hebben aangetoond dat kunstgrasvelden die ingestrooid zijn met SBR-rubbergranulaat het milieu in de directe omgeving belasten. De milieubelasting van een veld is voor een groot deel afhankelijk van de leeftijd van een veld. De milieubelasting hangt ook af van de sporttechnische steunlaag en of er maatregelen zijn getroffen om de verspreiding van korrels te verminderen. Er zijn geen humane risico's verbonden aan het gebruik van SBR-rubbergranulaat als instrooimiddel op kunstgrasvelden.

Het is niet op voorhand te voorspellen wat de exacte effecten van kunstgrasvelden, ingestrooid met rubbergranulaat, in Apeldoorn zijn. Op basis van de resultaten van de onderzochte velden in Raalte en Tiel is het aannemelijk dat er wel milieueffecten, maar nog geen normoverschrijdingen aanwezig zijn in de gemeente Apeldoorn. Aangezien tijd een van de belangrijkste risicofactoren is, is het waarschijnlijk dat dit in de toekomst wel zal kunnen gebeuren.

Hoofdstuk 5 Landelijke ontwikkelingen

De gemeente Apeldoorn is niet de enige gemeente of overheidsinstantie die vragen stelt over het gebruik van rubbergranulaat op kunstgrasvelden. Voor het u voorliggende rapport zijn omgevingsdiensten in de regio benaderd als wel de Provincie Gelderland, Waterschap Vallei en Veluwe, De VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten), het VSG (de Vereniging Sport en Gemeente, onderdeel van VNG), het RIVM en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

De benaderde omgevingsdiensten en waterschappen geven aan zelf geen actie te ondernemen aangaande de milieueffecten van rubbergranulaat onder en langs kunstgrasvelden. De staatsecretaris heeft aangegeven dat er overleggen plaats zullen vinden met alle belanghebbenden, hiervan zijn nog geen verslagen verschenen.

De verantwoordelijkheid wordt door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat bij de gemeenten gelegd. De VNG heeft bij het ministerie aangegeven graag handvatten te krijgen hoe om te gaan met de milieueffecten, handhaving en vergunningverlening.

Ten tijden van het schrijven van de u voorliggende rapportage is de VSG in samenwerking met het ministerie Infrastructuur en Milieu, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Unie van Waterschappen in overleg om vast te leggen wat de richtlijnen en voorzorgsmaatregelen voor gemeenten gaan worden. Het VSG verwacht in het eerst halfjaar van 2019 verslag te kunnen doen en zal de informatie dan zo snel mogelijk verspreiden naar alle gemeenten. In deze verslagen zullen de effecten op de gezondheid en het milieu aan bod komen alsmede de richtlijnen voor de bestaande velden, de nieuw aan te leggen velden en de verwerking van velden die vervangen moeten worden.

In de tussentijd geldt het advies om zo veel mogelijk verspreiding van rubbergranulaatkorrels te voorkomen.

Er zijn op dit moment geen aanvragen voor nieuwe kunstgrasvelden, waarbij rubbergranulaat zal worden toegepast, bij de gemeente Apeldoorn bekend. In 2020 zal de toplaag van het eerste bestaande veld in Apeldoorn vervangen moeten worden.

Hoofdstuk 6 Conclusies

Om de raadsvragen over het milieuhygiënische effect van het gebruik van rubbergranulaatkorrels op kunstgrasvelden adequaat te kunnen beantwoorden heeft het college van B&W de OVIJ in opdracht gegeven nader onderzoek uit te voeren toegespitst op de Apeldoornse situatie.

Uit het onderzoek komt naar voren dat er, in lijn met de RIVM en STOWA rapporten, ook op de kunstgrasvelden velden in Apeldoorn, waar rubbergranulaatkorrels zijn toegepast, milieuhygiënische effecten te verwachten zijn in de bermen en het drainagewater dat van de velden komt. Het is niet op voorhand te voorspellen wat de exacte effecten in Apeldoorn zijn. Het vermoeden is dat er nog geen normoverschrijdingen aanwezig zijn maar dat dit in de toekomst wel zal kunnen gebeuren.

Naast het u nu voorliggende rapport is voorsnog geen aanvullend technisch of analytisch onderzoek uitgevoerd. Geadviseerd wordt aan te sluiten bij de landelijke ontwikkelingen (zie hoofdstuk 5) en te wachten op de richtlijnen die de VSG opstelt en in de eerste helft van 2019 zal verspreiden.

Er zijn momenteel geen aanvragen bekend of in voorbereiding voor nieuwe kunstgrasvelden. Als er toch een verzoek/aanvraag binnenkomt wordt geadviseerd om in overleg met de betreffende vereniging eerst de richtlijnen van het VSG af te wachten en daarna de nieuwe aanvragen te beoordelen.

De toplagen van de huidige velden zijn pas vanaf 2020 aan vervanging toe. Dan zullen de richtlijnen van de VSG bekend zijn.

Samenvattend:

Op basis van het onderzoek adviseren wij het college van B&W het volgende:

- de resultaten van het RIVM en STOWA te gebruiken als eerste indicatie voor de situatie in Apeldoorn. Hier uit komt naar voren dat er ook in Apeldoorn wel milieueffecten te verwachten zijn. Op grond van de resultaten is er echter geen reden voor ongerustheid en is er geen noodzaak tot het uitvoeren van bodemonderzoek om humane risico's te bepalen
- de landelijke richtlijnen te hanteren die op dit moment worden opgesteld door de VSG
- de sportverenigingen te informeren over de resultaten van het onderzoek van de OVIJ en te adviseren de rubbergranulaatkorrels zo min mogelijk te verspreiden in de bermen en sloten.

Bijlage 1 – Foto's locatiebezoeken

Bijlage 1: Foto's locatiebezoeken, november 2018

Albatros - Ugchelen

Beekbergen

SC Klarenbeek

VV Loenermark

WSV – Apeldoorn

